

Motion till riksdagen 2021/22:4174

av **Amineh Kakabaveh m.fl. (-, M, L, C, MP, KD, S, V)**

Fängslade och försvunna – Dawit Isaak, Ahmadreza Djalali och Gui Minhai m.fl.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör agera och kräva frigivning av de politiska fångarna tillika svenska medborgarna Dawit Isaak, Gui Minhai och Ahmadreza Djalali och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU och FN ställer kraftfulla krav på Iran och Eritrea avseende mänskliga rättigheter i samband med handel, bilaterala avtal, biståndsinsatser etc., och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Undertecknande ledamöter från de olika riksdagspartierna har årligen skrivit en flerpartimotion som ett upprop för frigivandet av Dawit Isaak. Tyvärr har det inte hänt något nytt. Isaak är alltså fortfarande fängslad under omänskliga förhållanden. Dessvärre finns det flera andra svenska medborgare som också har tillfångatagits av regimer och grupperingar som inte ger mycket för vare sig yttrandefrihet eller mänskliga rättigheter. Det gäller till exempel förläggaren och författaren Gui Minhai i Kina, KI-forskaren Ahmadreza Djalali i Iran och människorättsaktivisten för Ahvazrörelsen Habib Chaab, som Iran kidnappade under hans vistelse i Turkiet. Vad gäller krav på Djalalis frigivning så har EU-parlamentet redan utfärdat en resolution. Nu gäller det att den svenska regeringen också fortsätter att kräva hans frigivning av den islamistiska regimen.

Dawit Isaak

Den svensk-eritreanska författaren och journalisten Dawit Isaak har den 23 september suttit fängslad i Eritrea i 20 år. Detta utan rättegång och utan att ha anklagats för något brott. Mellan den 18 och 23 september 2001 stängdes alla oberoende medier ner i Eritrea och hundratals personer greps. 20 år senare sitter president Afwerki kvar vid makten, medan Dawit Isaak och de andra journalisterna som greps samtidigt med honom fortfarande är försvunna. Ingen vet vad som hänt dem eller var de befinner sig, och situationen i Eritrea är fortsatt mycket svår med omfattande människorättskränkningar som sker i landet.

Tre år har gått sedan fredsuppgörelsen mellan Eritrea och Etiopien. Men trots fredsuppgörelsen invaderade den eritreanska regimens trupper Tigray under 2020 och hundratusentals människor tvingades på flykt, tusentals civila dödades och tusentals kvinnors och unga flickors kroppar användes som vapen för eritreanska och etiopiska soldater. De initiala förhoppningar som fanns om demokratiska framsteg i landet, i och med fredsprocessen med Etiopien, har kommit kraftigt på skam.

Till följd av covid-19 har FN:s speciella rapportör för Eritrea uppmanat regeringen att släppa landets politiska fångar, däribland Dawit Isaak. Men tyvärr har reaktionen från regimen återigen varit iskall.

Den svenska regeringen och EU måste nu öka trycket på den eritreanska regimen för att få honom frisläppt.

Mellan åren 2016 och 2020 mottog Eritrea 200 miljoner euro i bistånd från EU. Detta är givetvis positivt, men både handel och bistånd måste förenas med tydliga krav på mänskliga rättigheter och demokrati. När innehållet i nästa långtidsbudget (2021–2027) ska utformas måste stöd till landet förenas med tydliga krav på respekt för rättsstatens principer, demokrati och mänskliga rättigheter men även att Dawit Isaak och andra politiska fångar frisläpps.

Ahmadreza Djalali

Svensk-iranske dr Ahmadreza Djalali, forskare och specialist på katastrofmedicin, har suttit fängslad i Evinfängelset i Iran i över fem år. Djalali är läkare och forskare med inriktning på katastrofmedicin, tidigare verksam vid bland annat Karolinska institutet i Stockholm.

Det är nu över fem år sedan Djalali greps under en föreläsningsresa i Iran efter anklagelser om att ha samarbetat med den israeliska säkerhetstjänsten. Trots intensiva förhör dröjde det sju månader efter gripandet innan han tilläts träffa en advokat. Hon nekades dock att representera Djalali under hans rättegång, där han istället representerades av en statligt utsedd försvarare.

I oktober 2017 dömde Irans revolutionsdomstol Ahmadreza Djalali till döden för ”korruption på jorden”. Domen baserades på ”erkännanden” som gavs under tortyr eller hot. Försvaret fick inte ta del av några handlingar eller bevisning under rättegången. Inga bevis som stödjer spionanklagelserna har presenterats. Domen fastställdes av Irans högsta domstol den 9 december 2018.

I ett handskrivet brev vittnar Djalali själv om de svåra förhållandena i fångenskap och om psykisk och fysisk tortyr. Läckta videofilmer inifrån Evinfängelset visar på flera övergrepp mot intagna och styrker Djalalis egna uppgifter om livet i fångenskap. Han

har även uppgett att anklagelserna som riktas mot honom är en bestraffning sedan han under 2014 vägrat att spionera på olika EU-länder för den iranska statens räkning.

Den 24 november 2020 informerades Ahmadreza Djalali om att hans avrättning var nära förestående. Han ringde ett sista samtal till sin familj innan han fördes till en isoleringscell där han satt fängslad i över 100 dagar, något som FN beskrivit som tortyr. I början av 2021 flyttades han tillbaka till allmän avdelning där han fortsatt nekas besök och telefonkontakt med sin familj. Inte ens när Ahmadrezas mamma insjuknade i covid-19 tidigare i år beviljades han permission för att få träffa henne på hennes dödsbädd. Han fick inte heller tillstånd att ringa. När hon sedan gick bort i sviterna av sjukdomen i Iran nekades han än en gång permission både för att gå på hennes begravning och för att besöka hennes grav.

Ahmadreza Djalalis hälsotillstånd är också en grund för oro. Hans hälsa har försämrats enormt efter månader av isolering och dramatisk viktninskning. Djalali är i stort behov av en operation relaterad till ett tidigare kirurgiskt ingrepp som han aldrig återhämtade sig ordentligt ifrån och av en mer allmän medicinsk utredning utöver den som fängelset kan erbjuda. Trots detta nekas han fortfarande sjukhusvård.

Gui Minhai

Författaren och förläggaren Gui Minhai frihetsberövades första gången den 17 oktober 2015 när han försvann från sin semesterbostad i Thailand. Vid den tiden drev han ett förlag och bokhandeln Causeway Bay Books i Hongkong. Både förlaget och bokhandeln var kända för att publicera och sälja regimkritiska böcker varav många är förbjudna i Kina.

Den 20 januari 2018 greps Gui Minhai på ett tåg i Kina, mitt framför ögonen på två svenska diplomater. De tre var på väg till Peking för en medicinsk undersökning då Gui Minhai uppvisat symptom på nervsjukdom.

Inget hördes från Gui Minhai förrän 9 februari samma år då han dök upp på en ”presskonferens” för journalister från Fastlandskina, Taiwan och Hongkong. I den ses han rikta hårda anklagelser mot Sverige och bland annat anklaga diplomaterna för att använda honom som en schackpjäs. Frivilligheten i dessa uttalanden har ifrågasatts av kritiker.

Gui Minhai dömdes natten till den 25 februari till det hårda straffet 10 års fängelse för att ha försett utländsk makt med underrättelser. Enligt Amnesty är domen sannolikt kopplad till Guis försök att resa till Peking med de två svenska diplomaterna.

Undertecknade anser att det är hög tid att Sverige kräver frigivning av Dawit Isaak, Ahmadreza Djalali, Gui Minhai och andra svenska medborgare som hålls som politiska fångar. Riksdagen har tagit ställning angående en granskningskommission gällande Dawit Isaak och andra fängslade svenska medborgare. Det är ett positivt steg. Men samtidigt är det ett faktum att Isaak, Djalali och Minhai riskerar livet redan som det är, såväl med tyst diplomati som utan.

Det är dags för regeringen att bli tydligare i sitt agerande och kräva frigivning av de ovan nämnda politiska fångarna tillika svenska medborgarna. Sverige bör även verka för att EU och FN ska agera ytterligare för att Dawit Isaak, Ahmadreza Djalali, Gui Minhai m.fl. ska frigges.

Amineh Kakabaveh (-)

Betty Malmberg (M)

Ola Johansson (C)

Sofia Damm (KD)

Håkan Svenneling (V)

Maria Nilsson (L)

Camilla Hansén (MP)

Thomas Hammarberg (S)